ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՎՈՍՏԻԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՎՈՍՏԻԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ՀԱՏՈՒԿ ԹՈՂԹԱԿԱՆ

ՀԱՍՑԵ՝ ԵՐԵՎԱՆ, ԼԵՆԻՆԻ ՊՈՂՈՏԱՅԻ ԹԻՎ 10

ՀԵՌԱԽՈՍԱՀԱՄԱՐ 1-13-01

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԽՈՒՑ ԱՐՏԱԴՐՎԱԾ Է 8 ՄԱՐՏԻ Կ ԳՐԱԽՈՒՑ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԵՎ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ «ՊՐԱՎԴԱ ԱՐՄԵՆԻԱՆ»

Գ. ԵՐԵՎԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԵՎ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ «ՊՐԱՎԴԱ ԱՐՄԵՆԻԱՆ»

ՀԱՍՑԵ՝ ԵՐԵՎԱՆ, ԼԵՆԻՆԻ ՊՈՂՈՏԱՅԻ ԹԻՎ 10

ՀԵՌԱԽՈՍԱՀԱՄԱՐ 1-13-01

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԽՈՒՑ ԱՐՏԱԴՐՎԱԾ Է 8 ՄԱՐՏԻ Կ ԳՐԱԽՈՒՑ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԵՎ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ «ՊՐԱՎԴԱ ԱՐՄԵՆԻԱՆ»

Գ. ԵՐԵՎԱՆ

ՎՐԱՑԱՏՈՓԱՀԱՅ

№ 53 ՓՈՍՏԱՅԻՆ ՀԱՍՑԵՈՎ ՏԱՐԻ № 53

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 21 ՇԱԲԱԹ

1879 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 21 ՇԱԲԱԹ

Ընդհանուր ակնարկ Ռուսական Թուրքիայի վերաբերմունքի մասին դեպի Հայկական հարցը

Ռուսական Թուրքիայի վերաբերմունքի մասին դեպի Հայկական հարցը ամենից առաջ պետք է ասել, որ նա ոչ միայն չի ցանկանում, որ Հայկական հարցը լուծվի, այլև ամեն կերպ ձգտում է խոչընդոտել նրա լուծումը։ Ռուսական Թուրքիան ամենից առաջ ձգտում է ամրապնդել իր տիրապետությունը Հայաստանի վրա, որպեսզի հետագայում ավելի հեշտությամբ կարողանա ենթարկել նրան իր ազդեցությանը։ Ռուսական Թուրքիան ամենից առաջ ձգտում է ամրապնդել իր տիրապետությունը Հայաստանի վրա, որպեսզի հետագայում ավելի հեշտությամբ կարողանա ենթարկել նրան իր ազդեցությանը։

ՎԱՂՎԱՆԻՄԻ ՀՈՎՀՈՒՅՍ

Ամեն ինչ, որ ես գրել եմ Ռուսաստանի ֆաբրիկների մասին, ամենից առաջ վերաբերում է Վալվանիմի հովհույսին։ Ես ուզում եմ ասել, որ Վալվանիմի հովհույսը ամենից առաջ ֆաբրիկ է, ինչպես Ռուսաստանի բոլոր ֆաբրիկները, և միայն հետո՝ հովհույս։ Ես ուզում եմ ասել, որ Վալվանիմի հովհույսը ամենից առաջ ֆաբրիկ է, ինչպես Ռուսաստանի բոլոր ֆաբրիկները, և միայն հետո՝ հովհույս։ Ես ուզում եմ ասել, որ Վալվանիմի հովհույսը ամենից առաջ ֆաբրիկ է, ինչպես Ռուսաստանի բոլոր ֆաբրիկները, և միայն հետո՝ հովհույս։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Թ. 1. Տ. Ե.

Լրագրիս նախորդ համարում տպագրեցինք մի ուղերձ, որ ուղարկել էր Ռուսաստանի Ներքին գործոց նախարարը Ռուսաստանի բոլոր նահանգապետներին։ Այդ ուղերձում նախարարը հրամայում է, որ ամեն տեղ հետամուտ լինեն, որպեսզի ռուսահայ գաղթականները ոչ մի տեղ չհամախմբվեն, այլ ցրվեն ռուսական տարբեր գավառներում։ Ուղերձում ասված է, որ հայերի համախմբումը կարող է վնասակար ազդեցություն ունենալ տեղական բնակչության վրա։ Ուղերձում ասված է նաև, որ հայերը ոչ միայն չեն ուզում հեռանալ Ռուսաստանից, այլև ամեն կերպ ձգտում են ավելի մոտենալ նրա սահմաններին։ Ուղերձում ասված է նաև, որ հայերը ոչ միայն չեն ուզում հեռանալ Ռուսաստանից, այլև ամեն կերպ ձգտում են ավելի մոտենալ նրա սահմաններին։

Ուղերձի այս մասին մենք արդեն մի անգամ խոսել ենք մեր նախորդ համարներից մեկում։ Ասել ենք, որ ուղերձի հեղինակը ոչ միայն չի ճանաչում հայերի ազգային առանձնահատկությունները, այլև ամեն կերպ ձգտում է ոտնահարել նրանց ազգային արժանապատվությունը։ Ասել ենք, որ ուղերձի հեղինակը ոչ միայն չի ճանաչում հայերի ազգային առանձնահատկությունները, այլև ամեն կերպ ձգտում է ոտնահարել նրանց ազգային արժանապատվությունը։

Ուղերձի հեղինակը ոչ միայն չի ճանաչում հայերի ազգային առանձնահատկությունները, այլև ամեն կերպ ձգտում է ոտնահարել նրանց ազգային արժանապատվությունը։

Թեան հարցը. չը լինի թէ մանաւանդ մահառիներն արգելք երան գործին։

***

— Երեսփոխանի հաշուետուութիւնը ինչո՞վ վերջացաւ։

***

— Մ. Թումանեանը համոզվեց արդեօք, որ հաշիւ պիտի տալ եկեղեցւոյ չինութեան մասին։ Եթէ նա հրաժարվում է դորանից, հապա ինչ են ասում նոքա, որոնք մանակից են եղել եկեղեցու չինութեան համար ժողովարարութիւն անելիս։

***

— Նոր ուսումնարանը ճարտարապետի խորհրդով պիտի չինուի, թէ սորա կամ նորա ճաշակով, որ մի տարուց յետոյ կրկին քանդելու արժան համարուի։

***

— Զնաքերդ գիւղի երեսփոխան Պ. Բալեից եկեղեցւոյ հաշիւը ստացվեց թէ՞ ոչ և այդ-ում պարտքն է։

***

— Ի՞նչ պայմանով ընդունեցին Քուլթափեցիք Մեսրովբ սրբազանի եղբայր նոր-ընծայ Տէր Սահակին, արդեօք Տէր Մաթթալի, թէ Տէր Բաթլի պայմանով։

***

— Ե՞րբ պիտի օրհնուի նորա փոքր եղբայրը և ո՞ր գիւղի վերայ։

Խմբագիր Պ. ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑ։
Հրատարակիչ Հ. ԷՆՓԻԱՃԵԱՆՑ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ

ԵՒ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ

Նոր նախիջևանի մէջ.

Պատիւ ունիմ ծանուցանել Նախիջևանի պատուելի Հասարակութեան, որ ներկայ 1879-ի օգոստոսին ըստ Թոյլտուութեան Օդէսայի ուսումնական շրջանի Գ. Հոգաբարձուին կը բացուի քաղաքիս մէջ երկսեռ երեխաներու համար «ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ և ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ» անունով ուսումնարան, ուր կընդունուին երեխայք (աղայ և աղջիկ) հինգ տարեկանէն սկսած մինչև ութ տարեկան հասակները։

Այսպիսի վարժարանի կարօտութիւնը ի վաղուց հետէ կըզգայ մեր ժողովուրդը, որոյ պակասութիւնն է միակ արգելքը նորա զաւակների թերի եղանակաւ զարգանալուն՝ բարոյապէս և ֆիզիքապէս։

Ներկայ ժամանակիս պահանջները այնքան աստիճ են մարդուամէն, որ գրեթէ անհնար է նոցա լրացնելու, եթէ մենք հին ձևով առաջ տանէինք կրթութիւնը մեր մանկանց, որոնք կամ տգէտ պիտի մնան, կամ վատառողջ։ Այս երկու անյարմարութիւններէն ազատուելու համար իմաստուն մանկավարժները հնարել են ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ, ուր երեխան չատ կանուխ և համարեա խաղով ու զբօսանքով կը սովորի այն, ինչ ուրիշ հանգամանքի մէջ նա պիտի սովորէր առաւել տարեց հասակի մէջ, անտանելի դժուարութիւններ կրելով և միանգամայն ժամանակէ առաջ սպառեցնելով իւր մտաւոր և մարմնաւոր ուժը։ Վաղուց ճանաչած ճշմարտութիւն է, որ երեխային կանուխ գլքի նստեցնելը» կը նշանակէ, գրեթէ չի հասնիլ առաջադրած նպատակին, իսկ ուշ ուսման տալու վնասը մեր քաղաքացին այնքան լաւ գիտէ, որ դորա մասին երկարաբանելն անդամ աւելորդ է, ուրեմն ինչ պիտի անեն ծնօղք, եթէ գաւակներուն կանուխ ուսման տալը՞ վնասակար է, իսկ ուշը՝ սակաւապտուղ։ Ահա այստեղ մեծագոյն և կարելի է ասել եղականապէս կօգնէ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶԸ, որ ոչ միայն չի յոգնեցնիլ կամ չի թուլացնիլ երեխայի մտաւոր և մարմնական ուժը, այլ ընդհակառակն, բազմակողմանի կը զարգացնէ և կը ամրացնէ այն։ Այստեղ ոչ առանց պատճառի ասացինք «բազմակողմանի», վասն զի Մանկական Պարտէզի ուրիշ գպրոցների համեմատ ունեցած դերազանցութիւնը յատկապէս այն է, որ նորա մէջ գտնուող երեխան խաղալիքներով՝ կսովորի ոչ միայն գիր-կարդում, այլ և նկարչութիւն, տեսակ տեսակ, ձեռարուեստներ, երգեցողութիւն երաժշտութիւն, կանոնաւոր խօսել հայերէն, ռուսերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, պար, մարմնամարզութիւն և այդ ամենը կանոնաւոր և աստիճանաբար, և որ ամենագլխաւորն է՝ անզգալի կերպով։ Մանկական պարտէզի տուած նիւթական և բարոյական օգուտները մանկանց անթուելի է և մեզ անհնար է այս սահմանափակ յայտարարութեանս մէջ լիովին գաղափար տալ նորա մասին, միայն այսքան կասենք, որ ամենալուսաւորեալ ազգերը համարել են նորան միակ հնար կանոնաւոր դաստիարակութեան եւ հիմնաւոր նախապատրաստութիւն դէպի կրթութիւն և լուսաւորութիւն։

Մեր ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶԸ առ այժմը ունի բաւականին չատ ուսումնական առարկաներ ի մասին ընթերցանութեան, գրութեան, թուաբանութեան, աշխարհագրութեան, արուեստների և ձեռագործների. բացի դոցանից ունի նաև բազմաթիւ ժողովածոյք և պատկերներ ի մասին կենդանաբանութեան, տնկաբանութեան, բնագիտութեան, բնական պատմութեան և քիմիայի։ Ունի մի բաւականին հարուստ մանկական մատենադարան։ Վերջապէս ունի մի չափաւոր մեծութեամբ պարտէզ, ուր կան աւելի՞քան թէ վեց հարիւր տեսակ զանազան բոյսեր և տունկեր։ Միով բանիւ՝ մեր ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶԸ մի փոքրիկ աշխարհ է երեխայի համար, ուր նա միայն աչքով և ականջով (տեսնելով և լսելով), առանց յոգնեցնելու և բռնաբարելու միտքը, կը ստանայ չատ այնպիսի գիտութիւններ՝ տարրեր, որոնք հաստատուն հիմն կը լինին նորա ապագայ մտաւոր հարստութեանը։

Յանկացողք իրենց զաւակները զետեղելու մեր նախակրթական վարժարանի մէջ, թող բարեհաճին այցելել նոյն իսկ մեր վարժարանը, որ կը գտնուի մեր սեպհական տան մէջ (Սուրբ Թորոսի փողոցը, տուն № 8) և տեսնելով մեր հիմնարկութիւնն՝ իմանալ մեր պայմաններն և յայտնել մեզ իրենցը։

Ո. Պատկանեան։

Երևանայ Թեմական և ծխական դպրոցների համար հարկաւոր են ուսուցիչներ։ Շաբաթական ամեն մինը կո՛ւնենայ 24 դաս։ Տարեկան վարձատրութիւնը է 600 700 ռ.։ Յանկացողք թիֆլիսում կարող են դիմել հոգաբարձութեան անդամ՝ Պ. Վարդան Եղիազարեանին, իսկ այլ քաղաքներից՝ Երևանայ հոգաբարձութեանը։

Ըստ հրամանի Լուսաւորչական Հայոց Սինոդի Սրբոյ Էջմիածնի, Աթենի Վրաստանի և Իմերէթի Նահանգել է աճապարհաստութիւն յ3 օգոստոսի սոյն ամսի և կրկնաճապարհաստութիւն յ8 նոյն ամսոյ վասն տալոյ կապալատգտանեցեալ ի Տփխիս քաղաքի Աթոռապատկան կալուածս, ցանկացողք կարենան ներկայանալ զպայմանս ի դիւանատան կոնսիստորիայի յիւրաքանչիւր Աթենական աւուր մինչև յ2 ժամն յետ կէս աւուր։

ՓԱՐՈՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Վերնագրով պատկերազարդ Հանդիսի ներկայ 1879 ամի տետրը հրատարակուեցաւ և ուղարկուեցաւ. պատուելի բաժանորդագրաց։ Յանկացողքն ունենալու այդ Հանդէս, թո՛ղ փութան գնելու, ըստ որում ծախու մը նացելէ փոքր օրինակ։

Տփխիսում կարելի է ստանալ պ. Զաք. Գրիգորեանցի և պ. Տէր-Իսրայէլեանցի գրավաճառանոցներում։ Նոցա մօտ կարելի է ստանալ նաև պատկերազարդ վէպը «ՀՐՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ՋԵՌՔԵՐ» վերնագրով, գինն է 10 կ. Յառաջիկայ 1880 թուականին «ՓԱՐՈՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ» Հանդէսն կունենայ երկու տետր և բաժանորդագրութեան գինն է 2 ռուբլի։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ԿՏԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ

Դասախօսութիւն երդուեալ փաստաբան Սենեք. Աբթրուն։ Դուրս եկաւ առանձին գրքոյկով և վաճառվում է Կենտրոնական գրավաճառանոցում յօգուտ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ընկերութեան։ Գինն է 50 կ. օտարազգաքաղաքացիք ուղարկում են իբրև ճանապարհածախք 6 կ. մարկայ։ Գրքի լավանալութիւնը աւելի քան ժամանակակից և վաճառման նպատակը բարեգործական լինելով, յոյս ունինք որ ամեն հայ կաշխատի ձեռք բերել այդ գրքից մի օրինակ։

Նոյն գրախանութում վաճառվում են նաև ամենատեսակ հայերէն թէ դասական և թէ ընթերցանելի գրքեր։

ԼԻՄ, ԿՏՈՒՑ, ՎԱՐԱԳ ԵՒ ՆԱՐԵԿ

ՎԱՆՁՐԵՒԻՆ ՊԱՏԿԱՆԱԾ

Կաւրուածի չինութիւնը

Որ գտնուում Թիֆլիզ քաղաքի միջի փողոցի վերին մասնում, արդէն քանդուած է և կարօտ է շինութեան։ Այս մասին սորանից մի տարի առաջ երկու անգամ առանձին նամակ եմ ուղարկել. Լիմ անմպատի վաճառական արժ. Յակովբ վարդապետ Թումոգեանցին պ. Մուրադեանցի միջոցաւ, բայց մինչև այսօր նոցանից ոչինչ պատասխան չեմ ստացել։ Այս պատճառով դիմելով Վան քաղաքի սիրելի աղգայնոց խնդրում եմ խնդարհապար, որ եթէ կարելի է մի կերպիւ հաղորդեն յիշեալ վանեցիների վանահայրներից մէկին, որ յիշեալ գետնի վերայ նոր շինութիւն կառուցանելու համար ուղարկին այստեղ մի գործունեայ աբեղայ լիակատար իրաւունքներով նոյն կալուածի վերաբերութեամբ, որպէս զի նորա հետ՝ի միասին կարողանանք կառուցանել քանդուած շինութեան տեղ նոր շինութիւն։

Վերատեսուչ յիշեալ կալուածի Եպոր Ծարութիւնեանց։

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

ԶԱՔ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑ

I

Մայիսի 25-ին ստացայ «Փարոս Հայաստանի» 1879 թ. տետրը։ Ժամանակակից և պատմական նշանաւոր Հայ և օտար անձանց պատկերներով, նոյնպէս ուրիշ զանազան տեսակ պատկերներով զարդարուած է. տպագրութիւնը և թուղթը շատ մաքուր։ Գինն է մի րուբլի Տփխիսում։ Յանկացողները կարող են տեսնել այդ տետրը. ստորագրուել գրավաճառանոցում և ստանալ։

II

Մեծապ. Պ. Ռ. Նատրևանցից ստացայ 16 կոր զանազան գրեր կարսի Մատենադարանին ընծայած։ Գրավաճառանոցս խնդրում է մատենադարանի կառավարչից հոգս տանել ստանալու վերոյիշեալ գրերը։

III

Գրավաճառանոցս ստացաւ

1. Գալֆայեան Ա. Հայերէնից—Գալղիերէն բառարան կազմած գինն է . . . . . 9-ը րուբլի.
2. Նոյնը — Գերագրութիւն հայերէն և ֆրանսերէն միասին գինն է . . . . . 1 րուբլի 90 կոպ.
3. Բժիշկ Ա. Բարեայեան ուսմնարանի առողջապահութեան հարցեր. գինն է . . . . . 1 րուբլի
4. Գէորգ Ռոլեստոն Հասակաւոր պատանիների համար Թար. Սարկ. Առաքելեանցի գինն է . . . . . 60 կոպ.
5. Երկաթէ պլանկով մարդը և Աւետիք պատրիարք Հայոց. գինն է . . . . . 1 րուբլի.

ԴԱՒԹԱ ԵԿԱՒ ՄԱՍՈՒԼԻ ՏԱԿԻՑ

Կ Ր Օ Ն Ք

Էոգեբանական հետազօտութիւն անունով հայերէն գիրք, աչխատասիրութիւն Ս. Մանդէնեանցի. գինն է մի ռ. ծախումէ կենդրոնական գրավաճառանոցում՝ Աբթրունու գալիբէում և պ. Զ. Գրիգորեանի գրախանութում՝ պարտիզի հանդէպ Միքայէլեան կամուրջի վերայ։

ՏԱՃԱՐԱՏԱՆԻ ՄԷՋ

«ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ» ԼՐԱԳՐԻՆ

Բաժանորդ գրուել ցանկացողները թո՛ղ բարեհաճին դառնալու առ պ. Պարոյր Կ. Պօլսում Ղալաթա, մաքսատան դիմացը Կէօչէ Օղլու խանը թիւ 12 — 13։

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ ТИФЛИСЪ 20-го ІЮЛЯ 1879 г. — Типографія Амб. Энфіаджянцъ и К-о — Տուն Բժշկապետ Մ. Ռոտինեանց։